KONEC DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY U MARKVARTIC

Po celý březen putovali po hlavních silnicích veliké kolony sovětských zajatců, které Němci před frontou stěhovali dál do Říše. Vedli je ozbrojené stráže, které nemocné, když už nemohli jít, bez milosti střílely a nechávali ležet u silnic. Zabíjeli lidi za sebemenší prohřešek a teprve tam, kde zajatci nocovali, se k nim mohli naši lidé přiblížit. Někdy tajně, jindy podplacením stráží.

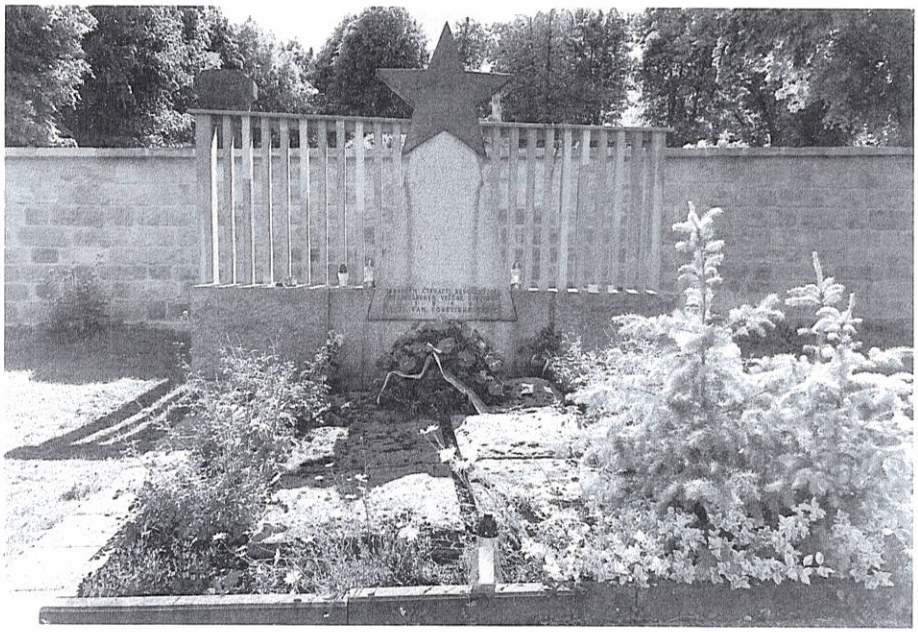
Nejbližší noclehárna byla v Horním Bousově a ze Spařenec se tam vozila v mlékařských baňkách polévka, kterou spařenské sousedky navařily. Řada zajatců z těchto ubytoven – stodol utekla do lesů a našla úkryt u hajných, u spolehlivých lidí ve vesnicích a v bunkrech, které si za pomoci našich lidí v lesích zbudovali. Nejbližší takový bunkr byl u spařenské myslivny a v lese u Křižánku.

Na Bílou sobotu velikonoční 31. 3. 1945 jsem přišel kolem půlnoci z Mrkvojed domů, u nás se svítilo, ale dveře byly zamčené. Maminka mi přišla otevřít a říká: Nelekni se, jsou u nás tři Rusové. Když jsem přišel do světnice, seděl tam také soused Najman a povídal: To je Angličan. Rusové naráz povstali, každý měl v ruce pořádnou hůl, a čekali, co bude. Já jsem se smál, podal jsem každému ruku a ukázal jsem na rodiče: To je moje máma a táta. Potom se s chutí dali do jídla, které jim zatím maminka připravila. Potom se domlouvali, že by chtěli „slušat radio". My jsme ještě neměli, a tak jsem je vedl potmě po zahradě do polí a od Rejmanovy sušírny přes Horčikovu louku po mezi k Srbovům. Po ohlédnutí jsem pozoroval, že největší z nich jde s holí asi 2 metry za mnou a písknutím dával ostatním dvěma znamení, že mohou pokračovat. Ti šli za námi asi 20 – 25 metrů pozadu. U Srbových vrat jsem zabouchal, psi začali štěkat a hospodář halasným hlasem volal, o co jde. Když jsem mu vše vysvětlil, tak jsem zjistil, že Rusové utekli daleko do polí. Vrátil jsem se za nimi, a když jsem jim řekl, že je vše charašo, pomalu jsem je přivedl až do světnice. Rádio bylo ale malé a hoši na něm nemohli Moskvu chytit. Po marném namáhání jsem je přes silnici a strouhu dovedl k Paličkovům. Tam se jim Moskva ozvala. Po chvíli poslouchání jsme šli domů. Od toho dne spali ve dne u nás na půdě v seně a na noc odcházeli do lesa, kde jak oni říkali „nas mnogo".

Byli to: nejmladší Petr Michajlovič Paršin, tesař od Moskvy, Michajl z Vladivostoku, šofér a největší a nejsilnější Vasil z pod Moskvy, lesní technik.

Německá vojska armády „Mitte", které velel maršál Schörner, ustupovala z Moskvy přes východní Čechy, a tak i u nás projížděly samostatné kolony těchto vojsk. V lesích od Rožďalovic až k Jabkenicům měli ohromné sklady munice, prý největší ve střední Evropě, a odtamtud se zásobovali. Z jejich příkazu se na různých místech stavěly mohutné zábrany přes silnice. V Markvarticích byla jedna u kostela a druhá na silnici pod Veselovými. Třetí byla za Spařencema v zatáčce pod „bukem" na silnici k Bousovu. Stavěly se ze silných kmenů smrků a borovic vysoko nad silnicí, aby se pod nimi mohlo podjíždět a v případě potřeby se uvolněním klínu sesypaly kmeny přes silnici. Po stranách zátaras jsme v lese museli vykopat zákopy ve tvaru VVV a samostatná kulometná hnízda. Vše mělo zdržovat sovětská vojska, která rychle postupovala za utíkajícími Němci. Bylo vidět, že ti už nemají pevnou organizaci a že kolony se pohybují a bojují na vlastní pěst.

Dne 5. května 1945 jsme u Šolců svačili a já jsem pustil rádio. Najednou přestali vysílat a místo zpráv se začaly vyhrávat Kmochovy pochody. Po chvilce hlasatel vzrušeně hlásil, že v Praze vypuklo povstání a volal českou policii a vojáky v záloze, aby rychle přišli bránit budovu Českého rozhlasu, kde se bojuje. Vyzýval obyvatelstvo k stavění barikád. A najednou „Vnimánie, vnimánie, voláme sovětskou armádu na pomoc bojující Praze, na kterou se od jihu valí německé tanky". Volali obránce, aby se nedali oklamat vojáky zrádného generála Vlasova, který utíká s Němci na západ. Já jsem rychle utíkal přes zahrady domů vyřídit, co se děje v Praze. Maminka vyběhla na půdu povědět to Rusům. Ti začali na půdě tancovat radostí, rychle se s námi rozloučili a odešli do vlčopolských lesů. Všem třem za tu dobu, co byli u nás, jsem sehnal teplé prádlo a oblečení za pomoci drogisty Vavřicha a holiče Bernata v Dolním Bousově a boty pro ně opravil švec Veselý tamtéž. V tu dobu se rozkřiklo, že německé stráže, které hlídaly munici v prodašických le-

Společný hrob Rudoarmějců v Sobotce – pohřbený je zde i Petr Michajlovič Paršin.

sích, opustily svá stanoviště. Ihned se tam z obcí rozjely povozy a zpět přivezly granáty, pancéřové pěsti a náboje. Markvartičtí sousedi přivezenou munici ukryli v malém lomě v Pabiškově třešňovce za hřbitovem a v noci ji hlídali. V lesích se utvořily partyzánské skupiny a do jedné z nich, kterou tvořilo několik Bousováků za vedení četníka Jana Čertíka, se zapojili i Rusové od nás.

Jarní polní práce byly hotové, řepa byla pěkně vyřádkovaná, ale na polích nebylo človíčka. Lidé se zdržovali nejraději doma. Z lesů a křižovatek silnic se ozývala střelba a vesnicemi projížděly různě veliké útvary utíkajících Němců. Zažil jsem v tomto čase řadu i nebezpečných příhod. V Markvarticích se rozhodlo, že učitel Janďourek nás bude učit zacházet s pancéřovou pěstí. Sešlo se nás kolem třiceti a s jednou pěstí jsme odešli na křižovatku cest do „Šanců". Tam jsme se rozložili na břehu a sotva začal Janďourek vysvětlovat, uslyšeli jsme z Čakanu silný rachot. Už bylo vidět, jak od Příchvoje vyjíždí jeden tank za druhým. Několik se jich na křižovatce zastavilo a viděli jsme, jak dalekohledy prohlížejí krajinu. Stáhli jsme se do úvozu a viděli jsme, jak se jeden tank a tři motorky pustily po silnici k Rakovu. Projely vesnicí a pomalu se blížily k mostu v olšinách u Hřmenína. I tady projely v klidu a blížily se ke hřmenínskému hřbitovu. A teď to začalo: Ozvalo se pár výstřelů a vzápětí na to se rozštěkaly kulomety. Viděli jsme, jak Němci udělali rojnici a za stálé střelby postupovali ke hřbitovu. Tank zvedl hlaveň a několikrát vypálil na vesnici. Lidé ze vsi utíkali poli nahoru k Sedlištům a po cestě ze „Šanců" letěl koňský potah s vozem zase zpátky do vsi. Byli to Karlovi, byli ve Skuřině a pospíchali domů. Výsledek této bitky byl tragický. U hřbitova zůstali mrtví všichni tři muži, kteří s loveckými puškami chtěli bojovat proti tanku. V polích nad Novákovými našli zastřelenou ženu, která tam byla na trávě a zasáhla jí kulka letící přes ves do polí. A po tanku zůstala prostřelená zeď u nové školy. Nás, kteří jsme to všechno viděli jako ve filmu, přešla chuť pokračovat ve výcviku a rychle jsme se vrátili domů.

Bousovská skupina pod vedením četníka Jana Čertíka si vybrala stanoviště v lese, kde ze silnice odbočuje silnička ke spařenské myslivně. Stráže měli na kraji lesa a u Egrtových a ty jim měly hlásit pohyb Němců po silnici od Markvartic. Já jsem u nich byl na stanovišti asi v 11 hodin s polévkou. Měli jeden samopal, několik pušek, granáty a pancéřové pěsti. Když jsme doma obědvali, slyšeli jsme od Markvartic těžký hukot. Najednou projelo kolem našich několik motorek s loďkami a v nich vojáci s kulomety a už se to za nimi hrnulo. Auta plná vojáků, kanóny, tanky, auta s municí a proviantem a na všem plno po zuby ozbrojených vojáků. Stáli jsme u oken a čekali jsme, co se stane. Když motorky zajely do lesa a za nimi několik aut, ozvala se z lesa střelba. Bylo slyšet pušky, kulomety, pancéřové pěsti a kanony tanků. Vojáci z aut vyskákali a v rojnicích postupovali proti lesu a za nimi se valila další a další vojenská vozidla. Boj v lese ustával, kolona, která čítala 70 – 80 vozidel, se pomalu sunula do lesa, když se najednou z lesa ozvalo hromadné volání: Hilfe, hilfe, hilfe (pomoc). To křičeli zajatí Němci v Schöftově stodole. Kolona je osvobodila a stodolu zapálila. Potom se rozjela do Bousova, kanony a tanky nastavěli kolem náměstí a chtěli Bousov rozstřílet. Teprve na přímluvu sester, které ošetřovaly raněné vojáky ve škole, odjeli k Mladé Boleslavi. Zůstali po nich zastřelený trafikant Antonín Tejkl s manželkou Marií, na kraji lesa zastřelený Karel Smetana z Bousova a nahoře, blízko stanoviště partyzánů, prostřílený Petr z Rusů, kteří byli u nás. Pancéřová pěst, kterou střílel na Němce, mu spálila nohu, a když utíkal, Němci ho dohonili a prostříleli ho jako síto. Našli ho lidé, kteří po boji běželi do lesa. Na místě, kde padl, udělal náš tatínek takový umělý hrob a kolem něho dřevěný plůtek. Petr byl pochován na hřbitově v Markvarticích a později převezen do společného hrobu v Sobotce.

Jaroslav Jakubec, Mrkvojedy, únor 1984

Oslavy 75 let od konce druhé světové války se kvůli Coronaviru a nouzovému stavu nemohly konat. Karol Bílek vypracoval seznam obětí válečných let ze Sobotecka, prosíme čtenáře o jeho zpřesnění a doplnění. A já jsem pro připomenutí událostí z osvobození a konce války přepsala z rodinné kroniky záznamy o běsnění německých vojáků v našem kraji. O statečnosti našich prarodičů a osudech ruských vojínů, kteří položili své životy za naše osvobození. Zápis je autentický, pouze je podle platných edičních pravidel doplněna podoba jmen a upraven pravopis dle současné normy (s ponecháním místních zvláštností).

Jsem si jista, že mnozí z vás znají místa, kde došlo k bojům, o kterých můj děda psal, ve svých vzpomínkách.

Pavlína Havlová